

**ПОШУК
НОВИХ ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ
ОРІЄНТИРІВ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ:
V МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
«КОМПАРАТИВІСТСЬКІ ЧИТАННЯ»**

(26–28 квітня 2013 р., Одеса)

Із 2006 р. в Україні стало традицією проведення Міжнародних наукових конференцій «Компаративістські читання», організованих за ініціативи Української асоціації порівняльного правознавства та Центру порівняльного правознавства при Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Цей форум є одним із найбільш авторитетних і представницьких наукових заходів, які визначають сучасний стан, а також основні напрями і тенденції порівняльно-правових досліджень, що є характерними для сучасної юридичної науки.

Міжнародна конференція традиційно збирає фахівців у галузі порівняльного правознавства не тільки з України та Росії, але й інших пострадянських держав, а також колег із Західної Європи, США та країн Азії.

Цього року Міжнародна конференція «V Міжнародні компаративістські читання» проходила в м. Одесі, а її співorganizаторами виступили Національний університет «Одеська юридична академія», Національна академія правових наук України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Українська асоціація порівняльного правознавства. Усього в роботі конференції взяли участь із доповідями та повідомленнями 158 вчених (у тому числі 85 – безпосередньо і

73 — заочно). Серед них — 37 докторів і 67 кандидатів наук, 54 — викладачі, аспіранти, державні службовці, адвокати. Крім того, у конференції брали участь 55 слухачів. Учасники конференції представляли 10 країн: Україну, Росію, США, Канаду, Туреччину, Угорщину, Польщу, Молдову, Болгарію та В'єтнам.

Відкриваючи конференцію, директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, академік НАН України, член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права Ю. Шемшученко зазначив, що сучасне порівняльне правознавство є однією з найбільш розвинених, концептуально і методологічно наповнених юридичних наук.

Під час конференції було проведено п'ять майстер-класів: «Національна правова система і проблема рецесії права» (Халук Кабалиоглу, декан юридичного факультету Університету Єдитепе у Стамбулі, віце-президент Європейської асоціації юридичних факультетів), «Розуміння іноземного права зсередини» (Кетрін Валке, професор Університету Торонто), «Значення поняття «право» в порівняльно-правових дослідженнях і проблема їх об'єкта» (Чаба Варга, професор-дослідник Інституту правових досліджень АН Угорщини), «Порівняльні підходи в міжнародному праві» (Уільям Елліотт Батлер, професор Університету штату Пенсильванія), «Сучасні напрямки досліджень у порівняльному правознавстві» (Хашматулла Бехруз, професор Національного університету «Одеська юридична академія»); три пленарних засідання: «Теоретико-методологічні питання порівняльного правознавства», «Правові системи сучасності: класифікація, взаємодія, тенденції розвитку», «Діалог праворозуміння, права людини і порівняльне правознавство»; секційні засідання; одинадцять презентацій наукових та науково-методичних видань.

Жваву дискусію викликав майстер-клас філософсько-правової спрямованості професора Ч. Варги, на якому розглядалися питання про зміст і співвідношення явищ, що позначаються термінами «закон» і «право», розмежування яких є, на його думку, необхідним для визначення належного об'єкта правового порівняння. У центрі уваги вченого перебували дві ключові проблеми: 1) формалізація норм права в законі у процесі правотворчості і роль юридичної техніки у цьому процесі; 2) потенціал закону і його актуалізація у реальних умовах в процесі правозастосування, насамперед у конституційному правосудді. Професору близька ідея *dynamei*, згідно з якою незалежно від правозастосування закон несе в собі потенціал, який може актуалізуватися в щось більше за допомогою формально-юридичних дій і отримати онтологічне існування під впливом суспільного буття. Виходячи з цього засновку, закон може виступати у двох іпостасях: перша — однорідна формальна субстанція, друга — практична дія, зумовлена нагальними потребами. Евристичну значущість мав фінальний висновок Ч. Варги щодо необхідності формування нового рівня порівняльно-правових досліджень — сутнісного порівняння норм права з урахуванням правозастосовної практики, особливостей лінгвістичних способів і засобів, правової культури, правової ідеології як особливого роду професійної деонтології та інших факторів.

Ключовими питаннями на конференції стали проблеми філософії, теорії та методології порівняльного правознавства, різні аспекти яких були висвітлені у виступах О. Тихомирова «Просторовий вимір права», присвяченому обґрунтуванню актуальності і необхідності осмислення правової реальності в контексті

просторової форми її існування; О. Ткаченка «Правове порівняння у структурі інтелектуального простору юриспруденції: експозиція постметафізичної ситуації», присвяченому сучасному правознавству, яке вимагає експлікації структур правового пізнання. Як інтелектуальний простір воно має охоплювати сфери суцього і його осмислення у сфері буття: першій відповідають конструкції юридичної догматики, другій — правове порівняння як юридична деконструкція.

У ряді виступів розглядалися проблема використання різних концептуальних підходів і методів у дослідженні порівняльного правознавства, зокрема у виступах В. Завальнюка «Антропологічний метод у дослідженні правових систем», де представлена взаємодія дослідницьких програм юридичної антропології та порівняльного правознавства та продемонстровано значення антропологічного методу для дослідження правових систем; І. Ситара «Методологія акультураційних процесів у контексті синергетичних підходів», де було окреслено особливості використання порівняльно-правового методу як фундаментальної основи дослідження акультураційних процесів та порівняльного правознавства в цілому; О. Халабуденка «Конструкція і деконструкція: посткласичний підхід до порівняльного правознавства», присвячений способам вирішення комплексу філософсько-методологічних проблем, що виникають у порівняльному правознавстві; К. Горобця «Структуралізм і постструктуралізм в методології порівняльно-правових досліджень», що висвітлює структуралістські і постструктуралістські основи методології сучасного порівняльного правознавства; В. Муллер «Методологічна роль герменевтичних канонів Е. Бетті в порівняльному правознавстві» з аналізом когнітивних можливостей застосування герменевтичних канонів, розроблених італійським ученим Е. Бетті в порівняльно-правовій науці; М. Абсайтової «Методологічні аспекти осягнення істини в порівняльно-правових дослідженнях», де запропоновано оригінальний погляд на проблему осягнення істини в порівняльно-правових дослідженнях тощо.

V Міжнародна наукова конференція «Компаративістські читання», як видається, мала істотне значення з точки зору пошуку філософсько-методологічних парадигмальних орієнтирів порівняльно-правових досліджень, концептуальних установок і комунікативних мотивацій для сучасних юристів. Необхідність формування нового юридичного мислення і вимог до юридичної професії детермінується зміною основ суспільно-політичного життя сучасного суспільства. За доби глобалізації саме порівняльне правознавство стає системоутворюючим фактором у формуванні мислення сучасного юриста.

Х. БЕХРУЗ

*доктор юридичних наук,
професор кафедри права Європейського Союзу
та порівняльного правознавства
(Національний університет «Одеська юридична академія»)*

О. КРЕСІН

*кандидат юридичних наук, доцент,
член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права,
керівник Центру порівняльного правознавства
(Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України)*